

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze k diplomové práci

Potravinový problém východní Afriky

Martina Záhorová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Práce se zaměřuje na potravinový problém východní Afriky, jakožto oblast s vysokým počtem obyvatel postižených hladem a podvýživou. V práci jsou nejprve vymezena geografická specifika daného regionu a hospodářská situace. Dále je analyzován současný stav podvyživených lidí nejen ve východní Africe, ale také v celosvětovém měřítku. Vzhledem k tomu, že se potravinový problém projevuje v mnoha oblastech, jimiž jsou například oblasti ekonomické, sociálních či demografické, v práci jsou analyzovány faktory a příčiny způsobující potravinový problém ve východní Africe a následně jsou zhodnoceny dosavadní snahy o řešení tohoto problému a také doporučeny návrhy a možnosti řešení.

Klíčová slova: Východní Afrika, demografie, zemědělství, podvýživa, chudoba, hlad, populační vývoj, FAO

Úvod

Diplomová práce se zaměřuje na potravinový problém východní Afriky, jakožto velice nebezpečný problém, který představuje vážnou hrozbu pro obyvatele tamějších zemí. Tato problematika je komplexní a zasahuje v oblastech nejenom ekonomických, demografických a sociálních, ale také technologických či v oblasti rozvoje. Potravinový problém úzce souvisí s nedostatečným množstvím potravin, v důsledku čehož dochází ke zvyšujícímu se počtu lidí trpící chronickým hladem a podvýživou. Ačkoliv dochází v celosvětovém měřítku ke snižování počtu podvyživených lidí, východní Afrika se potýká s opačným trendem.

Práce se nejprve zabývá vymezením východní Afriky z hlediska zeměpisného a hospodářského, poté je definována problematika potravinového problému. V další části je analyzován současný stav a vývoj počtu podvyživených osob nejenom v oblasti východní Afriky, ale také v celosvětovém měřítku. Následně jsou analyzovány hlavní příčiny potravinového problému východní Afriky a v poslední kapitole jsou zhodnoceny dosavadní snahy a navržena opatření pro řešení tohoto problému.

Cíl práce a metodika

Cílem práce je objasnit příčiny nepříznivé výživové situace ve východní Africe a zhodnotit snahy o řešení tohoto problému. V práci je analyzován současný ekonomický vývoj východní Afriky a klasifikován potravinový problém. Je zde zachycen současný stav podvyživených lidí nejenom ve východní Africe, ale také z globálního hlediska. V práci jsou analyzovány hlavní příčiny potravinového problému východní Afriky, přičemž v závěru jsou zhodnoceny dosavadní snahy a navrhuta možná řešení tohoto problému.

Práce je zpracována na základě statistických ročenek, které vydává OSN a jeho přidružené organizace, neboť publikace těchto organizací představují v daných oblastech nejerudovanější zdroj informací. Statistická data jsou čerpána jednak z národních ročenek a demografických publikací OSN. Váženým zdrojem jsou také databáze Světové banky a statistického portálu FAO. Na základě vlastních konstrukcí z databází Světové banky a FAO jsou vypracovány tabulky. Zásadní význam pro zpracování informací o počtu a podílu podvyživených lidí měly publikace „The State of Food Insecurity in the World“ z let 2000, 2009, 2012 a 2014. V různé míře byly využity metody analýzy, komparace a syntézy.

Závěr

Navzdory zlepšování situace v celosvětovém měřítku, východní Afrika dosahuje pokroku velice pomalu, přičemž v určitých zemích dochází k trendu opačnému. Snahy mezinárodního společenství vedoucí ke snížení počtu podvyživených lidí se ve východní Africe nezhodnotily, a tak pro vyřešení tohoto problému je zapotřebí delšího časového úseku. Potravinový problém je zapříčiněn mnoha faktory, mezi něž se v případě východní Afriky řadí jisté historické události v podobě „dědictví“ kolonializmu a nepříznivé geografické rysy, ale jsou to zejména chudoba, vysoký populační růst, nárůst nezaměstnanosti, degradace půdy a období sucha, zaostalé zemědělské techniky a technologie, vnitrostátní, ale také přeshraniční konflikty a v neposlední řadě vysoký podíl populace nakažený HIV/AIDS a malárií.

Lze konstatovat, že k překonání potravinového problému je zapotřebí snaha celého mezinárodního společenství, neboť země východní Afriky nejsou v současnosti ve stavu, kdy by se dokázaly s potravinovým problémem vypořádat samy. Dosavadní snahy byly značné, a ačkoliv v roce 2000 vznikly na Summitu tisíciletí Rozvojové cíle tisíciletí, které představují časovou hráz pro 8 cílů, jež má být splněno do roku 2015, podstatná část doposud splněna nebyla a do roku 2015 splněny nebudou. V případě východní Afriky a počtu podvyživených lidí je jisté, že současný vývoj si žádá delší časový úsek.

Pro překonání potravinového problému je nutné zaměřit se na několik oblastí a zavést opatření pro odvrácení této tíživé situace. Řešení se jednak nalézá v nastartování druhé „zelené revoluce pro Afriku“, a tedy šlechtění výživově hodnotných plodin, modernizace zemědělské techniky a technologií či zintenzivnění produkce. Nutné je však dosáhnout také přílivu investic do zemědělství, neboť agrární sektor je značně zaostalý a zastaralý.

Další podstatné faktory jsou nerovnost pohlaví a nízká vzdělanost obyvatel, a tedy je nutné posílit roli žen, neboť je odhadováno, že posílením role žen na úroveň mužů by zemědělská produkce vzrostla o 20 %. To s sebou přináší fakt v podobě překonání kulturní překážky v oblasti vnímání postavení žen ve společnosti. Nutné je však zvýšit gramotnost obyvatel nejenom v oblasti základního vzdělání, přičemž je potřebné zabezpečit kvalifikační růst obyvatel také v profesní oblasti.

Ve východní Africe je značně nerozvinutá infrastruktura silniční, ale i telekomunikační. Ve vyšších nadmořských výškách dochází dokonce k izolaci místních obyvatel, a tedy je potřebné zvýšit investice do jejich výstavby. Vzhledem k liberalizaci obchodu a silné globalizaci jsou tamější zemědělci a obchodníci značně vykořisťováni. Východiskem této situace se nabízí v podobě Fairtrade, neboť z něj plynou výhody nejenom ekonomické, ale také sociální, přičemž pravidla Fairtrade obsahují normy v oblasti ochrany životního prostředí.

Závažným faktem však zůstává, že země východní Afriky jsou stále pod vládou diktátorů, z čehož vyplývá, že je zde nutná značná demokratizace společnosti, řádná správa území a odstranění korupce. Je nutné vybudovávat institucionální strukturu na demokratickém základě neboť je nutné do boje proti potravinovému problému zapojit i ty nejzranitelnější jedince, kteří pomoc potřebují nejvíce.

Seznam literatury

1. FAO (2014a): The State of food insecurity in the world. Food and Agriculture Organization. [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné z WWW <<http://www.fao.org/3/a-i4030e.pdf>>
2. KUNA, Z. (2012): Země afrického rohu a problém podvýživy. [online]. [cit. 14. 2. 2015]. Dostupné z WWW <<file:///C:/Users/Jani%C4%8Dka/Downloads/367.pdf>>
3. UNDP (2014): MDG 2014 Report. Assessing progress in Africa toward the Millennium Development Goals. United Nations Development Programme. [online].

- [cit. 11. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.undp.org/content/dam/rba/docs/Reports/MDG_Africa_Report_2014_ENG.pdf>
4. UNFPA (2010): Annual Report 2010. United Nations Population Fund. [online]. [cit. 11. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/publications/2011/AR_2010.pdf>
  5. WB (2013a): Global economic prospect. World Bank. [online]. [cit. 18. 1. 2015]. Dostupné z WWW <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1322593305595/82871391358278153255/GEP13AFinalFullReport_.pdf>
  6. WB (2014): World Development Indicator. World Bank. [online]. [cit. 18. 2. 2015]. Dostupné z WWW <<http://data.worldbank.org/sites/default/files/wdi-2014-book.pdf>>
  7. WB (2015e): World Economic Prospect. Chapter 2. Sub-Saharan Africa. World Bank. [online]. [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné z <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP2015a_chapter2_regionaloutlook_SSA.pdf>